

Hoppet om ett gott och sött år illustreras genom att doppa äpplebitar i honung på nyårsafton och äta granatäpplen

Rosh Hashana – Basunfesten

I och med denna artikel om det judiska nyåret, festen som i Bibeln kallas för Basunfesten, inleds en serie artiklar om högtiderna inom judendomen. Författare till artiklarna är Andreas Johansson, ersättare i Shalom över Israels styrelse. Mer om Andreas Johansson finns att läsa på sidan 8.

Högtiden Rosh Hashana (ראש השנה), d.v.s. nyårsfesten, infaller i månaden tishri (sept/okt). Namnet Rosh Hashana finns belagt i Mishna (bygger på muntliga traditioner som skrevs ned ca 200 e.Kr.) medan festen i Bibeln kallas Basunfesten:

Herren talade till Mose. Han sade: Säg till Israels barn: I sjunde månaden, på första dagen i månaden, ska ni hålla sabbatsvila, en minneshögtid med basunklang, en helig sammankomst. Inget arbete skall ni då utföra, och ni ska offra eldsoffer åt Herren. (3 Mos 23:23-25)
I sjunde månaden, på första dagen i månaden, ska ni hålla en helig sammankomst. Då skall inget arbete utföras. Den skall för er vara en dag med basunklang. Som brännoffer till en ljuvlig doft för Herren ska ni offra en ungtjur, en bagge, sju felfria årsgamla lamm, och som matoffer till det fint mjöl blandat med olja: tre tiondels efa till tjuren, två tiondels efa till baggen, och en tiondels efa till vart och ett av de sju lammen. Dessutom ska ni offra en bock som syndoffer som skall bringa försoning för er, förutom nymånadsbrännoffret

med tillhörande matoffer, det dagliga brännoffret med tillhörande matoffer och drickesoffren i enlighet med föreskrifterna för dem, allt till en ljuvlig doft, ett eldsoffer åt Herren. (4 Mos 29:1-6)

Fortfarande ljuder bockhornet

Det finns en kontinuitet mellan Basunfesten, som den beskrivs i Bibeln, och som Rosh Hashana firas i Israel och i diasporan i dag. Exempelvis så ljuder fortfarande bockhornet (shofaren, som i Bibeln är översatt med "basun"). Men skillnaderna är också stora. Många israeler firar alla de religiösa traditionerna medan många andra firar helt sekulärt. En av de populära nyårssångerna, "Nästa år", börjar: "Nästa år ska vi sitta på balkongen" och refrängen säger: "Du ska se, du ska se hur bra det ska bli nästa år". Mängden mat som konsumeras i Israel på Rosh Hashana kan man ana sig till om man dagarna innan högtiden ställer sig vid matvaruhuset och ser på köerna och de fulla varuvagnarna.

Hoppet om ett gott och sött år illustreras genom att doppa äpplebitar i honung på nyårsafton och äta granatäpplen. Sedan medeltiden finns det också en tradition att tömma sina fickor vid närmaste vatten, att bekänna sina synder och be enligt Mika 7:18-20. Den största skillnaden mellan Bibelns föreskrifter och dagens firande av Rosh Hashana är givetvis att templet inte längre står kvar och att bränn- och syndoffer inte längre är en del av högtiden.

Hornen ljöd hela dagen

Varje ny månad är en speciell dag för HERREN (4 Mos 10:10; 28:11-15), principen att "Gud ska ha det första av allt som ett tecken på att hela jorden är hans". (jfr 2 Mos 13:2 och Ps 24:1) På templets tid behövdes det ett skift på 107 präster för att hantera offrandet av djuren. På Basunfesten i sjunde månaden (d.v.s. det som i dag kallas Rosh Hashana) offrades det ännu fler offer medan hornen ljöd hela dagen i Jerusalem. Redan då blåstes det i hornet i alla synagogor. Medan drickoffret utgjöts på Basunfesten lästes Ps 81¹ där det står i vers 4: *Blås i hornet vid nymåne och vid fullmåne på vår högtidsdag.*

Budskapet i hornblåsningen är att HERREN är kung, d.v.s. både den som härskar och som är gavgivaren, såsom det står med lite andra ord i Ps 81:11: *Jag är Herren din Gud som har fört dig upp ur Egyptens land. Öppna din mun helt så ska jag fylla den!* För att möta en helig Gud, krävs det inte bara offer som föreskrivs i Torah, men också ånger som i Psalmen som lästes på denna dag (v. 12-15) i templet: *Men mitt folk ville inte höra min röst, Israel lydde mig inte. Då lät jag dem gå i sina hjärtans hårdhet, de fick vandra efter sina egna planer. Om mitt folk bara ville höra mig, om Israel ville vandra på mina vägar! Då skulle jag snart kuva deras fiender och vända min hand mot deras motståndare.* Shofarhornets ljud ska bidra till att väcka upp folket ur syndens sömn och påminna om Guds trofasthet mot sitt folk. På grund av denna räkningsaspekt kallas också denna dagen för "domens dag" (יום הדין). Hos profeten Joel är hornblåsning på Sion omnämnd två gånger, och poängen är att förbereda Israels folk på HERRENS dag: **Blås i horn på Sion, låt larmet ljuda på mitt heliga berg, så att alla som bor i landet darrar. Ty Herrens dag kommer, ja, den är nära, ... Men nu, säger Herren, vänd om till mig av hela ert hjärta, med fasta, gråt och klagan. Riv sönder era hjärtan, inte era kläder, och vänd om till Herren, er Gud. Ty nådig och barmhärtig är han, sen till vrede och stor i nåd, och han ångrar det onda. Vem vet, kanske vänder han om och ångrar sig och lämnar en välsignelse kvar efter sig till matoffer och drickoffer åt Herren, er Gud. Blås i horn på Sion, pålys en helig fasta, lys ut en helig sammankomst.** (Joel 2:1, 12-15)

Ett starkt basunljud

I dagens judendom är månaden innan Rosh Hashana (d.v.s. månaden elul) en period av självrannsakan och för att be om ursäkt för förorätter man gjort. De tio dagarna mellan Rosh Hashana och Yom Kippur (försoningsdagen) kallas de tio ångerdagarna (עשרת ימי תשובה). Tanken är då att Gud skriver upp människorna i tre olika böcker på Rosh Hashana: Livets bok för dem som gjort

goda gärningar, dödens bok för dem som varit onda och en tredje bok för dem "mitt emellan", vars öde ska avgöras tio dagar senare på försoningsdagen.

En av mina messiansk-judiska vänner brukar säga till mig, ett judiskt folk som inte längre har ett tempel att offra i har ett problem med Gud. För vem är det som bara kan göra gott så att något offer för synderna inte längre behövs?

När Jesus kom, eller Yeshua som han heter på hebreiska, så sade han: *"Tiden är inne och Guds rike är nära. Omvänd er och tro på evangeliet!"* (Mark 1:15) Grundtanken är densamma som på Rosh Hashana: I Guds rike är det Gud som är kung och för att möta Gud ska man omvända sig, d.v.s. ångra sig och vända sig mot Gud. Eftersom Jesus blev offrad en gång för alla så gäller: *Och liksom människan måste dö en gång och sedan dömas, så blev Kristus offrad en gång för att bära mångas synder.* (Heb 9:27-28a) Att det var en människa som skulle bli skuldoffret (אשם) talar profeten om i Jes 53:10, trots att det i Tanakh² annars är strängt förbjudet med människoeffter.

Jesus talar om sig själv som Människosonen, d.v.s. han som skulle få ett evigt välde som inte skall ta slut, och vars rike inte skall förstöras. (Dan 7:13-14) När Människosonen, d.v.s. Yeshua, kommer *då ska solen förmörkas och månen inte längre ge sitt sken. Stjärnorna ska falla från himlen, och himlens makter ska skakas. Då ska Människosonens tecken synas på himlen, och jordens alla folk ska jämra sig när de ser Människosonen komma på himlens moln med stor makt och härlighet. Med starkt basunljud ska han sända ut sina änglar, och de ska samla hans utvalda från de fyra väderstrecken, från himlens ena ände till den andra.* (Matt 24:29-31)

De som lyssnade till Jesus den gången var judar och visste vad basunljudet (shofarljudet) på Rosh Hashana betydde: Gud är Kung! Jesus påstår alltså att när Gud slutligen ska visa sig synlig för hela världen, för judar och hedningar, då är det Yeshua som ska visa sig!

Aposteln Paulus, eller Sha'ul, som levde som en jude hela sitt liv (Apg 28:17), och som satt i bojar p.g.a. "Israels hopp" (Apg 28:20), han skrev om Messias och basunen: *När en befallning ljuder, en ärkeängels röst och en Guds basun, då ska Herren själv komma ner från himlen, och de som har dött i Kristus [Messias] ska uppstå först. Därefter ska vi som lever och är kvar ryckas upp bland skyar tillsammans med dem för att möta Herren i rymden. Och så ska vi alltid vara hos Herren. Trösta därför varandra med dessa ord.* (1 Tess 4:16-18; jmf 1 Kor 15:51-52).

När basunen ljuder är det en kallelse till att förbereda sig på att HERREN ska komma ner från himlen. Frågan är då om vi, både judar och hedningar, står skrivna i livets bok (Upp 3:5; 20:12) eller inte?

¹ Ps 81 är fortfarande en del av liturgin i synagogan på Rosh Hashana.

² Den hebreiska Bibeln bestående av tre delar: Torah (de 5 Moseböckerna), Nevi'im (Profeterna) och Ketuvim (Skrifterna, såsom Psaltaren, Ordspårboken o.s.v.)